

BE INTELLIGENT / DE TIJD NEMEN

Het is al ruim 35 jaar geleden dat Herman van Veen in een adembenemend tempo zong 'Opzij, opzij, opzij, maak plaats, wij hebben ongelofelijke haast'. Ik bedoel maar. Laten we vooral niet denken dat het alleen maar van deze tijd is, dat we naar ons gevoel onszelf voortdurend voorbij rennen, dat we ons opgejaagd weten door van alles en nog wat. Dat is ongetwijfeld van alle tijden. Het gevoel dat je ondergedompeld raakt onder wat je te doen staat en wat zich aandient. Zo lijkt me ook het gedicht van Ten Berge van alle tijden: voelen dat de tijd als het ware tussen je vingers vandaan glipt, je hebt het niet in de hand. De klok tikt onverbiddeijk verder. Als je op je horloge kijkt dan zou je denken dat het gaat met een slakkengangetje, maar dat lijkt maar zo. 'Tijd is een slak in tomeloze vaart', schrijft Ten Berge. Wachten, ja, dat wil nog wel eens lang duren, maar in feite vliegt de tijd en ben je oud voordat je het weet.

Er is ook een ander beeld van tijd. Dat is ook al van eeuwen. Als ik het zou moeten aanwijzen, een plaats geven, dan zou ik zeggen: voor mij is dat de abdij van Zundert. Aanvankelijk kwam ik daar vooral op vriendenbezoek, maar al spoedig kwam daar iets anders bij. Het is iets te simpel om dat benoemen met rust en stilte. Het heeft naar mijn gevoel vooral met tijdsbeleving te maken. Ook daar tikt de klok gewoon door, maar het gevoel is anders. Daar gebeurt het laat ik maar zeggen op een bedje van psalmen die vijf keer per dag worden gezongen. Op een of andere manier zijn daar de psalmen de klok. Die delen je dag in, die vangen je op en sturen je weer terug de stilte in. Want tussen de psalmen door ontstaat er ruimte. Niet voor wat me allemaal te doen staat en wat ik nog bijna zou vergeten, maar ruimte om even bij mezelf thuis te komen en te voelen hoe het daar is. De tijd staat daar weliswaar niet stil, maar ik wel.

Nu hoef je niet per se naar Zundert of naar een of andere abdij of stilteplek te gaan om dat te ondervinden. Maar soms is het goed om een plek of een moment te hebben waar je uit je dagelijks patroon getild wordt en tot rust komt in wie je bent of wilt zijn. Het lijkt wel een andere werkelijkheid, maar in feite is die minstens zo werkelijk. Als die zo nu en dan maar aan bod kan komen. Wat dan kan gebeuren is zoiets als wat Ten Berge in dezelfde dichtbundel verwoordt: 'Dat te herwinnen, opdat je geneest van degene die je niet bent'. Genezen van degene die je niet bent. Even alle ballast van je afschudden en komen tot je kern. Een moment dat je jezelf op het spoor komt.

Die momenten koesteren en soms ook bewust zoeken, dat is de wijsheid die het boek Spreuken ons aanreikt. Op het eerste gezicht lijkt die lezing van vandaag een preek, en dan eigenlijk niet eens zo'n erg verrassende preek. Onderhoud nu maar mijn richtlijnen, mijn kind, heb maar een open oor voor de influisteringen van de geest. Dat is meer dan bekend terrein. Dat proberen we toch al ons hele leven. Maar uit het vervolg van de lezing blijkt, dat dit niet meer is dan een eerste stap. Als je je de Tien Woorden, de Tora, de Schrift of hoe je het ook wilt noemen, wilt eigen maken, dan moet je jezelf ook momenten gunnen, dat je openstaat voor wat zich aandient. Zo dat ik me even los maak van alles wat me te doen staan en bezig houdt en er ruimte kan ontstaan voor een ontmoeting tussen wat ik in me heb en de geest van kennis en inzicht. Dat je de geest krijgt. Ja, het heet ook niet voor niets de 'geest krijgen'. Dat tijd en eeuwigheid elkaar

even raken. Dat je even in een soort van eeuwig heden bent. Een ogenblik van ongelofelijke helderheid die voelt als bevrijding. Dat is het moment dat je je leven in handen kunt nemen, omdat het je in handen wordt gegeven. En dat is iedere keer weer verrassend. En ook niet gemakkelijk. Kun je het ook vasthouden, kun je er iets van vasthouden, als je klok toch weer gewoon verder tikt en de dagelijkse dingen weer in volle vaart op je afkomen? En als wat net nog zo duidelijk en vanzelfsprekend leek weer lijkt te vervagen? Toch is juist dat wat de Schrift wijsheid noemt. Je zo nu en dan laten bijsturen door wat je krijgt aangereikt. Laat je maar op een ander been zetten. Dat been is ook van jou. Laat het een moment zijn, dat je even vat krijgt op jezelf. Dat je het begrijpt.

Het boek Spreuken staat op naam van koning Salomo, want die is de wijsheid in eigen persoon. Op diens naam staat ook Psalm 72, 'Voor kleine mensen'. Het lijkt er misschien op alsof deze psalm de Levende toezingt: voor kleine mensen bereikbaar, hoop geven aan rechtelozen. Maar dat is niet het geval. De psalm zingt de koning toe. Als de koning aandacht heeft, bereikbaar is, zich laat influisteren, dan verandert het aanschijn van de aarde: dan dragen de bergen schoven van vrede, de heuvels een oogst van gerechtigheid. Vrede, gerechtigheid, letterlijk als oogst van wijsheid en inzicht. Dat is een schitterend visioen. Maar het is als met elk visioen: even is het waar en dan is het weer weg. Toch is het een oriëntatiepunt, het geeft richting aan. De psalm zingt dat de koning toe. Maar we kunnen het ook onszelf en elkaar toezingen. Het zien, het willen zien, het inzien. De worsteling aandurven met wat je ziet en misschien eigenlijk liever niet ziet. Niet geleefd worden, maar opstaan en leven.

De openheid voor wat zich aandient, oor krijgen voor die stem die mij roept, dat is geen zaak van mij alleen. Dat moet je met velen doen, in een gemeente. Waar je elkaar bezielt en aanmoedigt, waar je kinderen met vreugde in je midden opneemt en je voorneemt om ook hen mee te nemen in die aandacht. En hoe vertrouwd en vanzelfsprekend het ook steeds klinkt, het is altijd weer anders dan we verwacht of gehoopt hadden. Voor kleine mensen bereikbaar zijn, hoop geven aan machtelozen, het is nog al wat. Maar al te vaak vraag ik me af of ik dat wel kan. En dan zegt het boek Spreuken me vandaag: dat moet je je helemaal niet afvragen; dat is nu echt zonde van je tijd. Laat je leiden door momenten van inzicht die je gegeven worden en doe wat moet gedaan.

Gerard Swüste

Gelezen: Spreuken 2:1-12 en

Tijd is van H.C. ten Berge uit *Het vertrapte mysterie*, Meulenhoff, Amsterdam 2004.